

Målnummer:	Ö5918-11	Avdelning:	1
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2013-03-25		
Rubrik:	En 79-årig man har ansetts uppfylla villkoren för kvalificerad insolvens. Särskild hänsyn har då tagits till hans ålder och hälsotillstånd.		
Lagrum:	4 § skuldsaneringslagen (2006:548)		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none"> • NJA 1997 s. 229 • NJA 2010 s. 496 • NJA 1996 s. 548		

REFERAT

Kronofogdemyndigheten

L.J., född 1934, ansökte hos Kronofogdemyndigheten om skuldsanering.

Efter att ha inlett skuldsanering anförde Kronofogdemyndigheten, Skuldsaneringsteam Östersund, i beslut den 4 november 2010 följande.

Ansökan och utredning

Personliga och ekonomiska förhållanden

L.J. är 76 år och gift med A.-L.Å.J., 63 år, som också ansökt om skuldsanering. Makarna bor i en bostadsrätt på tre rum och kök, avgiften för bostaden är 4 523 kr per månad.

L.J. är ålderspensionär och uppbär pension från Försäkringskassan om 15 148 kr per månad, samt AMF tjänstepension om 3 022 kr per månad. Den totala inkomsten blir således 18 170 kr per månad brutto.

L.J:s maka är sedan 2003 berättigad till sjukersättning på 100 procent. Hennes inkomst består dels av sjukersättning med 8 638 kr per månad, dels av sjukförsäkring från AFA med 2 228 kr per månad. Den totala inkomsten blir således 10 866 kr per månad brutto. I augusti 2012 går A.-L.Å.J. i ålderspension varvid utbetalningarna från AFA upphör, pensionen kommer enligt uppgift från Pensionsmyndigheten att uppgå till 9 000 kr per månad brutto.

Under 2008 drabbades L.J. av stroke och hjärtinfarkt och var en tid därefter inlagd på sjukhus. Han är fortfarande inte återställd utan har svårigheter med bland annat talet och synen.

Makarna har kostnader för sjukdom upp till högstkostnadsskyddet om 225 kr per månad vardera. Dessutom är L.J. i behov av sjukresor och har därmed kostnader för dessa med 160 kr per månad.

L.J. hade vid inledandet av skuldsanering utmätning i sin inkomst med 5 537 kr per månad och makan med 2 687 kr per månad.

Tillgångar

Makarna äger tillsammans den bostadsrätt de bor i. Bostadsrätten köptes 2001

för 50 000 kr och det finns inga lån på den. Mäklare har uppskattat att lägenheten idag är värd cirka 100 000 kr. Lägenheten är något handikappanpassad, det finns inga trösklar eller trappor och den ligger på markplan.

Makan äger även en Saab 9000 av 1990 års modell. Bilen uppges vara av ringa värde. I övrigt saknas utmättningsbara tillgångar.

Skuldsättning

Enligt inkomna bevakningar uppgår L.J:s totala skuldbörda till 296 183 kr. Skulderna har uppkommit under åren 1999-2010, varav övervägande del, cirka 65 procent, är äldre än tre till fyra år gamla. Skulderna är hänförliga till tandvård, konsumtion och i viss mån för täckande av äldre krediter och lån.

L.J. är solidariskt betalningsansvarig tillsammans med sin maka för 216 441 kr. Av den totala skuldbördan utgörs således cirka 73 procent av skulder med solidariskt betalningsansvar tillsammans med maken.

De ekonomiska problemen började 1999 när L.J. gick i pension och fick en mindre inkomst. Samtidigt togs livräntan bort. Åren efter detta var svåra och krävde nya lån kontinuerligt för att klara uppehållet samt för att lägga om vissa andra krediter. Även kreditinköp av bl.a. tv och diverse möbler gjordes. När L.J. 2008 drabbades av sjukdom hamnade vissa skulder hos Kronofogden. Sedan dess har utmätning i ersättningar skett både för L.J:s och makans del.

Skäl

För att en gäldenär ska beviljas skuldsanering krävs enligt 4 § skuldsaneringslagen (2005:548) bl.a. att hon är på obestånd och så skuldsatt att hon inte kan antas ha förmågan att betala sina skulder inom överskådlig tid (kvalificerat insolvent) och det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas henne.

I ett beslut från HD den 26 oktober 2010 (Ö 5389-09) har begreppet "överskådlig tid" kopplat till rekvisitet kvalificerad insolvens i 4 § skuldsaneringslagen (2006:548) klarlagts. I HD:s beslut framkom att gäldenären inte ansågs vara kvalificerat insolvent när prognosen visade att hon skulle vara skuldfri på åtminstone 15 år. Det här har föranlett förändringar i Kronofogdemyndighetens bedömningar och det ställningstagande som tidigare varit en riktlinje i bedömningarna av rekvisitet kvalificerad insolvens är numera upphävt. Det ska fortfarande göras en prognos över gäldenärens möjligheter att betala av sina skulder inom överskådlig tid, men i och med att HD har slagit fast att överskådlig tid är ca 15 år ska prognosen sträcka sig längre fram i tiden än enligt Kronofogdemyndighetens tidigare ställningstagande.

Bedömningen av det kvalificerade insolvensrekvisitet ska göras separat för varje person även om det finns skulder som är gemensamma. Detta innebär att om två personer är solidariskt betalningsansvariga för en skuld ska den gemensamma skulden vid bedömningen av insolvensen belasta varje person fullt ut.

Emellertid bör det solidariska betalningsansvaret tillmätas stor betydelse vid en skälighetsbedömning, jfr Göta hovrätts beslut Ö 729/95.

Kronofogdemyndighetens bedömning

I ett beslut från HD den 26 oktober 2010 (Ö 5389-09) har begreppet "överskådlig tid" kopplat till rekvisitet kvalificerad insolvens i 4 § skuldsaneringslagen (2006:548) klarlagts. HD har slagit fast att överskådlig tid är cirka 15 år.

Kronofogdemyndigheten kan konstatera att L.J. för närvarande har ett

betalningsutrymme på 4 740 kr per månad. Betalningsutrymmet kommer att minska till 4 344 kr i månaden då maken ålderspensioneras.

Det framgår att cirka 73 procent av L.J:s skuldbörda avser solidariska skulder med maken. Enligt en förbehållsberäkning har maken ett betalningsutrymme om mellan 2 140 kr i månaden och 2 769 kr i månaden. Maken kan därmed bidra till betalning av de gemensamma skulderna. Återbetalningstiden för gäldenären minskar då betydligt.

I L.J:s skuldbörda förekommer skulder med höga räntor på upp till 26,40 procent, vilket talar för att det kommer att ta lång tid innan L.J. kan börja betala av på kapitalskulderna. Kronofogdemyndigheten bedömer dock utifrån en prognos av samtliga relevanta omständigheter att L.J. inte är att betrakta som kvalificerat insolvent med hänsyn till att han även med beaktande av räntekostnader kan betala av sina skulder inom överskådlig tid.

Mot bakgrund av att L.J:s maka är solidariskt betalningsansvarig för en betydande del av hans skulder, kan heller inte L.J. anses uppfylla det allmänna skälighetsrekvisitet i skuldsaneringslagen. L.J:s ansökan om skuldsanering ska därför avslås.

Beslut

Kronofogdemyndigheten avslår L.J:s ansökan om skuldsanering enligt 13 § andra stycket skuldsaneringslagen (2006:548).

Luleå tingsrätt

L.J. överklagade i Luleå tingsrätt och yrkade att tingsrätten skulle besluta att skuldsanering skulle inledas och att han skulle beviljas skuldsanering. Som grund för överklagandet anförde L.J. att han ansåg att Kronofogdemyndighetens beräkning innebar att han fick behålla ett för lågt belopp varje månad som inte räckte till hans utgifter.

Tingsrätten (tingsfiskalen Per Christensen) anförde i beslut den 12 april 2011:

Skäl

Vad L.J. anför i tingsrätten utgör inte skäl för att göra annan bedömning än den som Kronofogdemyndigheten gjort. Överklagandet lämnas därför utan bifall.

Tingsrättens beslut

Överklagandet lämnas utan bifall.

Hovrätten för Övre Norrland

L.J. överklagade i Hovrätten för Övre Norrland och yrkade att skuldsanering skulle inledas. Till stöd för sitt yrkande anförde han bl.a. följande. Han är 78 år och hans hustru är 64 år. Han har haft en hjärnblödning. Även hustrun är sjuk och har pensionerats i förtid. Skuldsanering skulle innebära en möjlighet till en trygg ålderdom för honom och hans hustru.

Hovrätten (hovrättspresidenten Anders Iacobæus, hovrättsrådet Mikael Forsgren och tf. hovrättsassessorn Mattias Nordell, referent) anförde i beslut den 7 december 2011:

Skälen för hovrättens beslut

Som en av flera förutsättningar för att skuldsanering ska beviljas gäller enligt 4 § 1 st. 1 skuldsaneringslagen (2006:548) att gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom

överskådlig tid, det s.k. kvalificerade insolvensrekvisitet. Kravet på obestånd innebär att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och att denna oförmåga inte endast är tillfällig. Med andra ord ska den skuldsatte inte kunna betala sina skulder allt eftersom de förfaller till betalning. Att detta tillstånd ska kunna antas bestå under "överskådlig tid", betyder att det i princip inte ska gå att se att insolvensen någonsin kommer att upphöra. HD har i rättsfallet NJA 2010 s. 496 ansett att en person som kunde antas bli skuldfri inom 15 år inte uppfyllde kravet på kvalificerad insolvens.

L.J. fyller snart 78 år och han har inte hälsan fullt i behåll. Hovrätten konstaterar att det saknas vägledande praxis angående hur bedömningen av det kvalificerade insolvensrekvisitet bör påverkas av att sökanden har uppnått hög ålder; i detta fall närmare åttio år (jfr rättsfallet NJA 2003 C 45).

Vid bedömningen av om den sökande är så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att inom överskådlig tid betala sina skulder, ska hänsyn tas till samtliga föreliggande förhållanden. L.J:s ålder och hälsotillstånd bör påverka denna bedömning på så sätt att prognosen angående när han kan antas göra sig skuldfri, rimligen inte kan ta sikte på en så lång tidsperiod som 15 år eller mer. När sökanden är närmare åttio år gammal, bör enligt hovrättens uppfattning kravet på kvalificerad insolvens kunna bedömas mot bakgrund av en kortare tidshorisont.

I detta fall uppgår den totala skuldbördan till omkring 300 000 kr. L.J:s hustru - som är 64 år gammal - är solidariskt betalningsansvarig för en stor del av skulden (drygt 200 000 kr). Hustruns betalningsutrymme överstiger 2 000 kr per månad. L.J. själv saknar särskild försörjningsbörda och han har fasta inkomster som uppgår till cirka 18 000 kr per månad före skatt. Han har därigenom ett förhållandevis stort månatligt betalningsutrymme (4 740 kr per månad, vilket under år 2012 kommer att minska till 4 344 kr). Förhållandet mellan skuldernas storlek och det betalningsutrymme som finns, talar för att skulderna kan komma att vara betalda betydligt snabbare än inom 15 år. Hovrätten anser därför att L.J., trots de hänsyn som bör tas till hans ålder och hälsa, inte uppfyller det grundläggande kravet på kvalificerad insolvens. L.J:s överklagande bör därför avslås.

Slutligt beslut

Hovrätten avslår överklagandet.

Högsta domstolen

L.J. överklagade och yrkade att HD skulle bevilja honom skuldsanering.

HD beredde tolv motparter tillfälle att yttra sig. Två av dem inkom inte med yttrande. En motsatte sig att hovrättens beslut ändrades. Övriga förklarade sig överlämna saken till HD:s prövning.

Målet avgjordes efter föredragning.

HD (justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Lena Moore, Agneta Bäcklund, Svante O. Johansson och Lars Edlund, referent) meddelade den 25 mars 2013 följande slutliga beslut:

Skäl

Bakgrund m.m.

1. LJ är född år 1934. Han och hans hustru A.-L.Å.J., som är född år 1947, ingav i juni 2010 ansökningar om skuldsanering. De aktuella skulderna uppgick för L.J:s del till cirka 296 000 kr och för hustruns del till cirka 292 000 kr. I nämnda belopp ingick skulder på 216 441 kr för vilka makarna var solidariskt ansvariga. Makarna ägde en bostadsrätt med en månadsavgift på 4 523 kr och

värderad till cirka 100 000 kr. Båda makarna hade hälsoproblem, och bostaden var i viss mån handikappanpassad.

2. Efter att Kronofogdemyndigheten beslutat om att inleda skuldsanering för makarna, avslag myndigheten den 4 november 2010 båda ansökningarna utan att förslag till skuldsanering hade upprättats för någon av makarna.

3. Sedan makarna överklagat, avslag tingsrätten den 12 april 2011 L.J:s överklagande. Han överklagade tingsrättens beslut, som fastställdes av hovrätten den 7 december 2011. Hans hustrus överklagande bifölls av tingsrätten den 30 augusti 2011, varvid ärendet återförvisades till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning. Hon beviljades skuldsanering i februari 2012. Vid bestämmande av hennes betalningsutrymme tillgodoräknades hon, utöver förbehållsbeloppet, en buffert om 1 000 kr i månaden med hänsyn till makarnas ålder och hälsotillstånd. Det sammanlagda belopp som hon skulle betala enligt planen var 109 028 kr, varav 80 000 kr avsåg skulder som även L.J. svarade för.

4. L.J. har i HD - utöver ovan angivna uppgifter om sina ekonomiska förhållanden - anfört i huvudsak följande. Skuldproblemen började år 1999 då han gick i pension och inkomsten sjönk. År 2008 fick han en stroke och en hjärtinfarkt, och sedan dess har han haft problem med tal och syn. Han har genomgått en prostataoperation år 2011 och en gråstarrsoperation år 2012. Även hustrun har haft problem med hälsan och hon uppbar sjukersättning fram till att hon blev ålderspensionär år 2012. Hans månatliga betalningsutrymme under år 2012 var 3 876 kr, om man räknar med en buffert på 500 kr utöver förbehållsbeloppet. Han har numera en mindre skatteskuld avseende inkomståret 2011, som bör få ingå i skuldsaneringen.

Den rättsliga regleringen

5. Den fråga som HD har att bedöma är om det föreligger s.k. kvalificerad insolvens enligt 4 § första stycket 1 skuldsaneringslagen (2006:548). Där stadgas att en förutsättning för skuldsanering är att gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Enligt lagmotiven innebär detta att betalningsoförmågan antas vara, om än inte permanent, bestående i ett längre tidsperspektiv. Det ska därför i princip inte gå att se att insolvensen någonsin kommer att upphöra. En nettoskuldbörda som inte uppgår till mer än ett par hundratusen kronor för en person med fast och regelbunden inkomst anses enligt lagmotiven normalt vara för liten för att skuldsanering ska komma i fråga. För en person med mycket låg eller oregelbunden inkomst kan dock rekvisitet om kvalificerad insolvens vara uppfyllt även vid förhållandevis låg nettoskuldsetting. (Prop. 1993/94:123 s. 92 f. och 197.) Bestämmelsen har överförts från 1994 års skuldsaneringslag utan att några ändringar i grunderna för bedömningen gjordes. Regeringen har nyligen tillsatt en särskild utredare för översyn av lagen i syfte att utöka möjligheterna till skuldsanering (dir. 2012:30).

6. Spörsmålet om nettoskuldens storlek och gäldenärens betalningsförmåga har prövats ett antal gånger av HD. I rättsfallet NJA 1996 s. 548 befanns en nettoskuldbörda om 174 791 kr för en 49-årig sjukpensionär inte vara så låg att den uteslöt skuldsanering. Rättsfallet NJA 1997 s. 229 avsåg frågan om en svårt diabetessjuk 35-åring kunde få skuldsanering, när skuldbeloppet var så pass lågt som 108 000 kr. HD fann att omständigheterna i fallet var sådana att gäldenären inte hade förmåga att betala sin skuld inom överskådlig tid. Det senaste avgörandet var i rättsfallet NJA 2010 s. 496. Domstolen uttalade där att det inte var omöjligt för en 47-årig socialsekreterare med fast inkomst att på 15 års sikt bli fri från skulder på 347 284 kr; vid den bedömningen bortsågs från icke förfallna studieskulder på 281 814 kr. I det fallet ansågs det inte föreligga kvalificerad insolvens.

HD:s bedömning

7. Bedömningen av om en gäldenär uppfyller kraven för kvalificerad insolvens måste göras på ett nyanserat sätt med beaktande av alla relevanta omständigheter. Hänsyn måste tas till förhållandena i det enskilda fallet. Vad som gäller för en yrkesverksam person med många år kvar i förvärvslivet kan alltså inte överföras på ärenden som rör personer i en annan livssituation. Bedömningen av om skulderna kan betalas inom överskådlig tid kan påverkas - som skett i tidigare avgöranden från HD - av att gäldenären har betydande hälsoproblem. Detsamma gäller för en gammal person vars ekonomi inte kan förväntas genomgå någon beaktansvärd förändring. I sådana fall är det rimligt att göra bedömningen utifrån ett kortare tidsperspektiv.

8. L.J. har i HD anfört att han skulle kunna slutbetala skulderna på ungefär åtta år, om man utgår från gällande förbehållsbelopp och den buffert om 500 kr som angetts för kostnader som kan tillkomma beroende på hans ålder och hälsotillstånd. Utgångspunkten för bedömningen måste emellertid vara att det skulle ta honom längre tid att bli skuldfri på egen hand; ett högre belopp måste nämligen vid denna prognos reserveras för hans egen försörjning än vad som gäller under de fem år som en skuldsanering normalt pågår (se NJA 2010 s. 496, p. 7).

9. Med hänsyn till L.J:s ålder, hälsotillstånd och ekonomiska förhållanden uppfyller han kraven på kvalificerad insolvens. Det förhållandet att de aktuella skulderna efter ett eventuellt beslut om skuldsanering inte kommer att vara räntebelastade för tiden efter det att skuldsanering inleddes den 3 september 2010 (7 § första stycket skuldsaneringslagen), och alltså bör kunna betalas helt eller huvudsakligen inom skuldsaneringstiden, föranleder ingen annan bedömning.

10. De övriga frågor som aktualiseras med anledning av L.J:s ansökan om skuldsanering kan inte prövas här. Målet ska därför återförvisas till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning.

HD:s avgörande

Med ändring av hovrättens beslut återförvisar HD ärendet till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning.

HD:s beslut meddelat: den 25 mars 2013.

Mål nr: Ö 5918-11.

Lagrum: 4 § skuldsaneringslagen (2006:548).

Rättsfall: NJA 1996 s. 548, NJA 1997 s. 229 och NJA 2010 s. 496.

Sökord: Skuldsanering; Kvalificerad insolvens
